

การจัดการวัดไทยเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษา วัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

THE MANAGEMENT OF WAT THAI FOR CULTURAL TOURISM : A CASE STUDY
OF WAT SAMANRATTANARAM BANGKHLA DISTRICT CHACHOENGSAO PROVINCE

นิคม ไชมะนาม

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การศึกษาการจัดการวัดไทยเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษา วัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ วัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและเพื่อศึกษาการจัดการในด้านคมนาคม ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการวัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 150 ตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมวัดสมานรัตนาราม ด้านงบประมาณ ด้านการบุคลากร ด้านคมนาคม และด้านประชาสัมพันธ์ โดยแยกประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะ ด้านงบประมาณมีการจัดการเงินที่ได้จากการทำบุญไปพัฒนาวัดอย่างชัดเจน การปรับเปลี่ยนกิจกรรมสอดคล้องกับเทศกาลเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว และการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับเงินบริจาคภายในวัด เช่น ตู้กดเงินด่วน การออกใบอนุญาตโมทาบัตร์ เป็นต้น ควรมีการปรับปรุงการกำหนดช่องทางในการจัดทุนเพื่อดำเนินการจัดการโครงการและกิจกรรมในการท่องเที่ยว และสถานที่สำหรับการจัดจำหน่ายวัดถุงมงคลที่ให้เช่าที่เป็นสัดส่วน ด้านการบุคลากร เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวตอบคำถาม ชี้อ้างอิงปฏิบัติต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน มีการจัดสวัสดิการให้กับบุคลากร การแต่งกายและแสดงชัดเจนในการแสดงตนของเจ้าหน้าที่ ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ด้านคมนาคม มีการจัดสถานที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการถ่ายรูป ความสะดวกในการเดินทาง ความเหมาะสมของป้าย แผนที่กำหนดจุดสักการะวัดถุงมงคลในวัดสมานรัตนาราม และที่จอดรถเพียงพอ สะดวก ปลอดภัยด้านคมนาคม ควรปรับปรุงระบบการจราจรโดยสาร เพื่อการรับส่งให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงได้ ด้านประชาสัมพันธ์ ความทันสมัยของวัดสมานรัตนาราม ความชัดเจนของป้ายประชาสัมพันธ์ ควรมีการอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องข้อมูลความเป็นมาของวัดสมานรัตนาราม

คำสำคัญ: การจัดการ/การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมวัดไทย

Abstract

The study of the Management of Wat Thai for Cultural Tourism: Case Study – The Wat Samanrattanaram Chachoengsao Province. In the dimensions of communication, public relations, budget, and personnel. A research was adopted for the study through studies document; the structure interviews were used for 150 data and analyzed to identify the management model.

The findings revealed that the tourists' opinion toward the management of Wat Thai for cultural tourism was totally "much" level, The budget dimension was much especially about the donation, for Wat development, the festival application for tourists' attraction, and donation technology, however there should be an improvement about the channel of donation tourists' attraction, and the religious amulet souvenir. Personnel dimension was "much" level, the tourists' information personnel the personnel social welfare and, personnel uniform, however there should be an improvement about building security guard. Dimension of communication was "much" level, the convenient communication, the photo view point, appropriate of label, a map of religious amulets point, the car park and, safety communication, however there should be an improvement about the public bus for tourists. Public relation was "much" level, the modernization of public relation label, however there should be an improvement about personnel training and development and, knowledge of Wat information.

Keyword: Management / Cultural Tourism / Wat Thai

ความเป็นมาและความสำคัญ

การจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้น ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการวัดในด้านต่างๆ เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้นำเบื้องต้นนับเป็นปัจจัยที่สำคัญไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจกำหนดนโยบายและบริหารบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าอาวาสที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มีภาวะผู้นำ มีกระบวนการและวิธีปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ในด้านพระธรรมวินัย จะส่งผลโดยตรงต่อความศรัทธาความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ง่าย (พระมหาสุริยา หอมวัน, 2554, หน้า 67) เจ้าอาวาสจึงต้องมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดในทุกๆ ด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับกรมศาสนาที่ว่า การจัดการวัด คือการปกครองบังคับบัญชากำกับดูแล แนะนำสั่งสอนภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาส สถาบันพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทยมายาวนานนับพันปี เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของสังคมไทย และพระสงฆ์เป็นเสมือนตัวแทนของวัดและเป็นผู้นำจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเชื่อและการร่วมมือร่วมใจกัน เป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นเสมือนสิ่งทีหล่อหลอมวิถีชีวิตของพุทธไทย ดังนั้นวิถีชีวิตของคนไทย นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงมีความผูกพันกับสถาบันพระพุทธศาสนาอย่างวัดอย่างลึกซึ้ง

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงที่ตั้งวัดสมานรัตนาราม (ใหม่ชุมชนสมานเท็มนคร) ริมแม่น้ำบางปะกง หมู่ที่ 11 ตำบลบางแก้ว อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ 2 แผนที่โดยสังเขป เส้นทางไปสถานที่ก่อสร้างพระพิฆเนศองค์ยืน-องค์นอน ใหญ่ที่สุดในโลก วัดสมานรัตนาราม (ใหม่ขุนสมาน) ตำบลบางแก้ว อำเภอบางค้อ จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัดสมานรัตนาราม (ใหม่ขุนสมานเพิ่มนคร) ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง หมู่ที่ 11 ตำบลบางแก้ว (ตำบลไผ่เสวกเดิม) อำเภอบางค้อ จังหวัดฉะเชิงเทรา และใกล้กับโครงการเขื่อนทดน้ำบางปะกง มีเนื้อที่ตามหน้าโฉนดที่ตั้งวัด 26 ไร่ 3 งาน 50 ตารางวา และเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2552 พระปลัดไพรัตน์ (เน่ง) ปัญญาโร ได้รวบรวมผู้มีจิตศรัทธาจัดซื้อที่ดินเพิ่มเติมอีก จำนวน 14 ไร่ 1 งาน 36 ตารางวา ตามคำบอกเล่าชานของผู้เฒ่าผู้แก่ในสมัยนั้นเล่าสืบกันต่อมามีครอบครัวหนึ่งฐานะมั่นคง เป็นคหบดีมีคนเคารพนับถือ คือครอบครัวขุนสมานเงินประชา เดิมชื่อจ่าย แซ่ตัน (ภายหลังได้เลื่อนเป็นหลวงสมานเพิ่มนคร) เมื่อขุนสมานเงินประชาถึงแก่กรรมแล้ว ภรรยาทั้ง 2 ของท่านขุนสมานเงินประชา นางทิม เพิ่มนคร และ นางพ่อน เพิ่มนคร (สืบสมาน) พร้อมด้วย นางยี่สุน วิริยะพานิช ผู้เป็นน้องสาว ได้สร้างพระปางศิขรินทร์หน้าโบสถ์ ปัจจุบันยังปรากฏให้เห็นอยู่ มีความศรัทธาคิดจะสร้างวัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้สามีผู้ล่วงลับ จึงได้ดำเนินการสร้างวัด ปรากฏตามหลักฐานเมื่อ พ.ศ.2422 (จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดสมานรัตนารามรูปปัจจุบัน) ท่านได้กล่าวไว้ว่า ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชการที่ 5) ทรงเสด็จทางชลมารคผ่านมา ได้ทรงแวะเยี่ยมวัดและได้มีชาวบ้านผู้หนึ่ง ชื่อ นายเหว่า โพนสุวรรณ นำนกกวกเผือกถวาย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ที่วัดแห่งนี้ เมื่อสร้างวัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ตั้งชื่อวัดว่า วัดใหม่ขุนสมานเพิ่มนคร เป็นวัดราษฎร์ เมื่อ 5 ธันวาคม 2543

ปีพุทธศักราช 2542 พระครูธรรมธร (พระไพรัตน์ ปัญญาโร) ได้กราบขออนุญาตจากโครงการบูรณะวัดสมานรัตนาราม (ใหม่ขุนสมาน) ซึ่งในขณะนั้นชำรุดทรุดโทรมเป็นอย่างมาก มี

ความเห็นชอบให้ดำเนินการได้ พระครูธรรมธร (พระไพโรจน์ ปัญญาโร) จึงได้ปรึกษากับคณะกรรมการวัดและชาวบ้านเพื่อเริ่มดำเนินการโครงการดังกล่าวโดยได้เริ่มบูรณะพระปรางค์หน้าพระอุโบสถและสร้างเขื่อนกันดินหน้าวัดตลอดแนวริมแม่น้ำบางปะกงและดำเนินการบูรณะและก่อสร้างศาลาการเปรียญ, เมรุ, กุฏิ, อุโบสถ, พระประธานของอุโบสถหลังใหม่องค์ใหญ่ที่สุดในลุ่มแม่น้ำบางปะกง และได้ทำการรวบรวมผู้มีจิตศรัทธาจัดซื้อที่ดินวัดจำนวน 14 ไร่ 1 งาน 36 ตารางวา จนสำเร็จจุลวงในปีพุทธศักราช 2552 และในปีเดียวกัน ได้ทำการสร้างพระพิฆเนศปางนอนเสวยสุข องค์ใหญ่ที่สุดในโลกขึ้นด้วยโดยมีความสูงฐาน 16 เมตร ความยาว 22 เมตร งบประมาณจัดสร้าง 7,000,000 บาทเศษ นับว่าเป็นพระพิฆเนศปางนอนองค์ใหญ่ที่สุดในโลก

ภาพที่ 3 พระพิฆเนศปางนอนเสวยสุข
สูง 16 เมตร ยาว 22 เมตร เนื้อชมพู

ภาพที่ 4 พระราหูที่ใหญ่ที่สุดในโลกในประเทศไทย

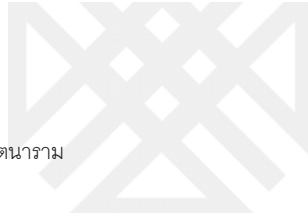
วัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นวัดที่เปี่ยมไปด้วยแรงศรัทธาของชาวไทยพุทธในจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีการสร้างสถาปัตยกรรมรวมถึงพุทธศิลป์และรูปเคารพ ที่ประกอบด้วยพิธีกรรมต่างๆ อันทรงคุณค่าภายในวัด ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู แสดงออกมาได้อย่างลงตัว อีกทั้งวัดสมานรัตนาราม เป็น ศาสนสถานอันทรงคุณค่าทางสังคมและจริยธรรมของชาวไทยพุทธและไทยฮินดู ดังนั้นประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจในการท่องเที่ยววัดสมานรัตนารามเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 5 หลวงพ่อโต พระประธานในพระอุโบสถ
ถวายเป็นพระประจำจังหวัดละหนึ่งองค์
ปางมารวิชัย อายุมากกว่า 120 ปี

ภาพที่ 6 หลวงพ่อองค์ดำ มีผู้สร้างจำลอง
มาจากประเทศอินเดีย

จากเหตุดังกล่าว เรื่องการจัดการวัดไทยเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษา วัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของวัดสมานรัตนาราม ในการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เนื่องจากใช้เวลาน้อยมากในการพัฒนาวัด วัดก็มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้งจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นการทำให้ประชาชน นักท่องเที่ยวรวมถึงนักวิชาการได้เห็นความสำคัญของวัดมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกับบทบาทของเจ้าอาวาสวัดในการบริหารจัดการภายในวัด จึงทำให้วัดได้มีความสำคัญพร้อมกับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้วัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาการจัดการในด้านคมนาคม ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ที่มีผลต่อการจัดการของวัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้วัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
2. ได้องค์ความรู้เรื่องการจัดการในด้านคมนาคม ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ของวัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการวัดไทยเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของวัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่การศึกษาที่วัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ วัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2. ศึกษาการจัดการในด้านคมนาคม ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ที่มีผลต่อการจัดการของวัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตด้านประชากร สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาเชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 150 ตัวอย่าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1. เจ้าอาวาสวัด คณะกรรมการวัดสมานรัตนาราม 2. รองเจ้าอาวาส 3. ผู้ประกอบการร้านค้าในพื้นที่วัดสมานรัตนาราม รวมทั้งหมดจำนวน 5 คน

ภาพที่ 7 สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดสมานรัตนาราม ภาพที่ 8 สัมภาษณ์กรรมการวัดสมานรัตนาราม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการประกอบแนวทางการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ จากห้องสมุดและจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยนี้เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนอย่างชัดเจน ผู้มีบทบาทในฐานะผู้นำชุมชน ได้แก่ 1.เจ้าอาวาสวัดสมานรัตนาราม 2. รองเจ้าอาวาส 3. ผู้ประกอบการร้านค้าในพื้นที่วัดสมานรัตนาราม รวมทั้งหมดจำนวน 5 คน

กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวที่ได้เข้ามาในเขตพื้นที่ของชุมชนวัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 150 ตัวอย่าง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบบังเอิญ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์อย่างมีระบบ สำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้าชม วัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจำนวน 150 ตัวอย่างโดยกำหนดคำถามเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลักษณะแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลในด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมใน วัดสมานรัตนาราม อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการคมนาคม 2.ด้านประชาสัมพันธ์ 3. ด้านงบประมาณ 4. ด้านบุคลากร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้ใช้โปรแกรม SPSS โดยใช้สถิติเชิงสำรวจ ได้แก่ ค่าแรง
ความถี่ ร้อยละ เพื่อนำไปใช้ในการนำเสนอข้อมูลแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ
ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เสนอเป็นแบบร้อยละ
ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลในด้านความต้องการ ที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในวัดสมาน
รัตนาราม เสนอเป็น ค่าเฉลี่ย SD ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
วัดสมานรัตนาราม จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการคมนาคม ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านงบประมาณ
และด้านบุคลากร ผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	SD ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความพึงพอใจ
1. ด้านการคมนาคม	4.35	0.75	มาก
2. ด้านประชาสัมพันธ์	4.31	0.78	มาก
3. ด้านงบประมาณ	4.40	0.73	มาก
4. ด้านบุคลากร	4.38	0.78	มาก
รวม	4.36	0.76	มาก

จากตารางสามารถอธิบายได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรม วัดสมานรัตนารามโดยรวมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย = 4.36) เมื่อพิจารณาราย
ด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเฉพาะด้านงบประมาณมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (มี
ค่าเฉลี่ย = 4.40) ซึ่งด้านงบประมาณนี้นักท่องเที่ยวเห็นได้ชัดเจนจากการพัฒนาสิ่งก่อสร้างภายใน
วัด ด้านบุคลากร(มีค่าเฉลี่ย = 4.38) ซึ่งด้านบุคลากรนักท่องเที่ยวลงความเห็นว่าเจ้าหน้าที่วัดให้
ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวตอบคำถาม ข้อพึงปฏิบัติต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ด้านคมนาคม
(มีค่าเฉลี่ย = 4.35) พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากความ

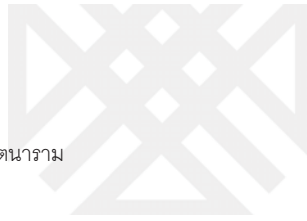
สะดวกในการเดินทางไปยังวัดสมานรัตนาราม และความเหมาะสมของป้าย แผนที่กำหนดจุดสักการะวัตถุมงคลในวัดสมานรัตนาราม ความเหมาะสมด้านที่จอดรถที่เพียงพอ สะดวก ปลอดภัย และด้านประชาสัมพันธ์ (มีค่าเฉลี่ย = 4.31) เนื่องจากความทันสมัยของวัดสมานรัตนาราม อำเภอ บางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ความเหมาะสม ครอบคลุมด้านประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวต่างๆ และ ความเหมาะสมของป้ายประชาสัมพันธ์ในการประชาสัมพันธ์ในบริเวณสถานที่

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดสมานรัตนาราม จำแนกตามเพศ พบว่า

ด้านคมนาคม นักท่องเที่ยวเพศชาย (มีค่าเฉลี่ย = 4.39) มีระดับความต้องการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดสมานรัตนาราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ มีการจัดสถานที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการถ่ายรูปเพื่อเป็นที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงได้ ป้ายบอกทางไปยังจุดที่สำคัญต่างๆ ภายในวัดสมานรัตนารามมีเพียงพอและได้มาตรฐานและความเหมาะสมของป้าย แผนที่กำหนดจุดสักการะวัตถุมงคลในวัดสมานรัตนารามตามลำดับ นักท่องเที่ยวหญิง (มีค่าเฉลี่ย = 4.33) มีระดับความต้องการเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมวัดสมานรัตนาราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ มีการจัดสถานที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการถ่ายรูปเพื่อเป็นที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว ความเหมาะสมด้านที่จอดรถที่เพียงพอสะดวกปลอดภัยความเหมาะสมของป้าย แผนที่กำหนดจุดสักการะวัตถุมงคลในวัดสมานรัตนาราม ตามลำดับ

ด้านประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวเพศชาย (มีค่าเฉลี่ย = 4.35) มีระดับความต้องการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของวัดสมานรัตนาราม ในภาพรวมอยู่ในระดับที่มาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสมการจัดทำแผ่นป้ายโฆษณาเชิญชวนท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง ความทันสมัยของวัดสมานรัตนาราม อำเภอ บางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา และความเหมาะสมของป้ายประชาสัมพันธ์ในการประชาสัมพันธ์ในบริเวณสถานที่ ตามลำดับ นักท่องเที่ยวหญิง (มีค่าเฉลี่ย = 4.28) มีระดับความต้องการที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมวัดสมานรัตนาราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สามอันดับแรก ความเหมาะสมครอบคลุมด้านประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวต่างๆ ความทันสมัยของวัดวัดสมานรัตนาราม อำเภอ บางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา และความเหมาะสมการจัดทำสื่อต่างๆ เช่นรายการโทรทัศน์ รายการทางวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่สู่ชุมชน ตามลำดับ

ด้านงบประมาณ นักท่องเที่ยวเพศชาย (มีค่าเฉลี่ย = 4.41) มีระดับความต้องการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมวัดสมานรัตนาราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสมด้านการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับเงินบริจาคภายในวัด เช่น ตู้กดเงินด่วนการออกไปอนุโมทนาบัตร ความเหมาะสมด้านการปรับเปลี่ยน

กิจกรรมสอดคล้องกับเทศกาลเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ความเหมาะสมด้านการจัดการเงินที่ได้จากการทำบุญไปพัฒนาวัดอย่างชัดเจน ตามลำดับ นักท่องเที่ยวเพศหญิง (มีค่าเฉลี่ย = 4.37) มีระดับความต้องการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดสมานรัตนาราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสมด้านการจัดการเงินที่ได้จากการทำบุญไปพัฒนาวัดอย่างชัดเจน ความเหมาะสมการจัดสรรงบประมาณในการจัดจ้างเจ้าหน้าที่เพื่อให้บริการด้านการท่องเที่ยว ความเหมาะสมของการกระจายรายได้สร้างงานให้กับชุมชน ตามลำดับ

ด้านบุคลากร นักท่องเที่ยวเพศชาย (มีค่าเฉลี่ย = 4.40) มีระดับความต้องการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมวัดสมานรัตนาราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสมของการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรในวัดที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดี ความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ที่ให้ข้อมูลแนะนำการประกอบพิธีกรรมแก่นักท่องเที่ยว ความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลรักษาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในวัดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัย ความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวตอบคำถามข้อพึงปฏิบัติต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ความเหมาะสมของการแต่งกายและแสดงชัดเจนในการแสดงตนของเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ นักท่องเที่ยวเพศหญิง (มีค่าเฉลี่ย = 4.34) มีระดับความต้องการเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวัดสมานรัตนาราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสมของบุคลากรในการเตรียมเครื่องสักการะบูชาแนะนำในการประกอบพิธีกรรมแก่นักท่องเที่ยว ความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวตอบคำถามข้อพึงปฏิบัติต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ความเหมาะสมของการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรในวัดที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดี ตามลำดับ

อภิปรายผล

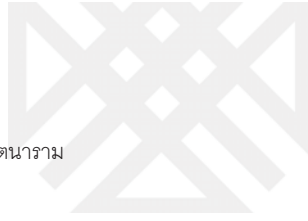
ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมวัดสมานรัตนารามโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านงบประมาณมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบุคลากร ด้านคมนาคม และด้านประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะทางวัดสมานรัตนารามมีการบริหารจัดการที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดและทัศนคติของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่มีทัศนคติและค่านิยมในการคำนึงถึงมาตรฐานและคุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้โดยเน้นการได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่า เป็นการท่องเที่ยวที่รักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งทางวัดสมานรัตนารามได้มีการดำเนินการตามที่กล่าวมา ซึ่งสอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 58-61) ที่กล่าวถึงหลักการการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวว่า การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงต้องมีการอนุรักษ์ การพัฒนาและการปรับปรุง

ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิมมากที่สุด หรืออาจไปสู่สภาพใหม่ที่ดีขึ้นแต่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้เหมาะสม เพื่อตอบสนองความพอใจของนักท่องเที่ยวและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดยาวนานและคุ้มค่าที่สุด โดยมีขั้นตอนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนที่สำคัญได้ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่วัดสมานรัตนารามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านคมนาคม พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยมีความคิดเห็นเรื่องการจัดสถานที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการถ่ายรูป ความสะดวกในการเดินทางไปยังวัดสมานรัตนาราม และความเหมาะสมของป้ายแผนที่กำหนดจุดสักการะวัตถุมงคลในวัดสมานรัตนาราม ความเหมาะสมด้านที่จอดรถที่เพียงพอ สะดวก ปลอดภัย ทั้งนี้เป็นเพราะทางวัดมีการบริหารจัดการเนื้อที่สำหรับรองรับจำนวนของรถยนต์ที่เพียงพอ อีกทั้งการเดินทางมาที่วัดก็มีความสะดวกสามารถเดินทางมาได้หลายเส้นทาง นอกจากนี้ทางวัดได้มีการจัดการในเรื่องสถานที่ที่อำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวได้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับกรวรรณ สังขกร (2552, หน้า 46) ที่กล่าวว่า ระบบการจอดรถและการจราจรภายใน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ด้านประชาสัมพันธ์ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นใน ความทันสมัยของวัดสมานรัตนาราม ความเหมาะสมครอบคลุมด้านประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวต่างๆ และความเหมาะสมของป้ายประชาสัมพันธ์ในการประชาสัมพันธ์ในบริเวณสถานที่ ทั้งนี้ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากที่นิยมมาท่องเที่ยวเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดสมานรัตนาราม ทางวัดได้ให้ความสำคัญในเรื่องการประชาสัมพันธ์ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยวที่วัด เช่น มีป้ายบอกเส้นทางและระยะทางที่เพียงพอ ชัดเจน และอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม สามารถมองเห็นได้ง่าย สร้างความสะดวกสบายในการเดินทางเป็นอย่างมาก อีกทั้งระบบการประชาสัมพันธ์ในด้านอื่นๆ เช่น ระบบเสียงตามสายภายในบริเวณวัดมีความชัดเจน ทำให้การประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 58-61) ที่กล่าวว่า การจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องรู้ เป็นการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น แนะนำประวัติและเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว แนะนำกิจกรรมท่องเที่ยวและบริการที่มีให้ เป็นต้น จัดทำสื่อเพื่อเป็นเครื่องมือให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก

ด้านงบประมาณ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยมีความคิดเห็นในความเหมาะสมด้านการจัดการเงินที่ได้จากการทำบุญไปพัฒนาวัดอย่างชัดเจน ความเหมาะสมด้านการปรับเปลี่ยนกิจกรรมสอดคล้องกับเทศกาลเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว และความเหมาะสมด้านการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเงินบริจาคภายในวัด เช่น ตู้กดเงินด่วนการออกไป

อนุโมทนาบัตร เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะจำนวนของนักท่องเที่ยวที่ได้เดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดสมานรัตนารามที่มีจำนวนมาและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี การบริหารจัดการโดยเฉพาะการให้บริการในด้านต่างๆ จะต้องสามารถรองรับและสอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งทางวัดได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาระบบการให้บริการที่ทันสมัย รองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยว อีกทั้งทางวัดยังมีการจัดกิจกรรมพิเศษเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับกรวรรณ สังขกร (2552, หน้า 46) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรมีคุณลักษณะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความพร้อมด้านการจัดการสิ่งบริการอำนวยความสะดวก

ด้านบุคลากร พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นในเรื่องความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ ที่จะให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวตอบคำถามข้อพึงปฏิบัติต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ความเหมาะสมของการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับบุคลากรและความเหมาะสมของการแต่งกายและแสดงชัดเจนในการแสดงตนของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมาก ทางวัดจึงได้จัดบุคลากรเพื่อมาอำนวยความสะดวก ในด้านต่างๆ ให้เพียงพอกับนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับกรวรรณ สังขกร (2552, หน้า 46) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรมีบุคลากรที่มีความพร้อมบริการ

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและภูมิภาค พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมวัดสมานรัตนาราม ในด้านด้านคมนาคม ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร อยู่ในระดับมากและส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารจัดการที่เป็นระบบที่ทางวัดได้ดำเนินการ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่จะต้องมีความพร้อมด้านการจัดการสิ่งบริการอำนวยความสะดวก รวมถึงระบบการจอดรถและการจรวจาภายใน บุคลากรมีความพร้อมบริการ มีศูนย์ข้อมูลอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีเคาน์เตอร์บริการข่าวสาร มุมนิทรรศการ ห้องสุขา มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม และสินค้าของที่ระลึก มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาสถานที่เป็นระยะๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (กรวรรณ สังขกร, 2552, หน้า 46) ซึ่งผลจากการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวจึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเป็นไปตามแนวทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านประชาสัมพันธ์ ทางวัดควรมีการฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องข้อมูลความเป็นมาของวัดสมานรัตนาราม เช่น การฝึกอบรม การจัดทำคู่มือให้บุคลากรได้ศึกษาเพื่อจะได้ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่ถูกต้อง
2. ด้านคมนาคม ทางวัดควรมีการปรับปรุงระบบการจราจรโดยสารเพื่อในการรับส่งภายในวัด รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์จัดยานพาหนะ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงได้ ซึ่งเป็นการช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในจังหวัดฉะเชิงเทราได้อีกด้วย
3. ด้านบุคลากร ทางวัดควรมีการอบรมด้านภาษาของต่างๆ ในประเทศอาเซียนให้กับเจ้าหน้าที่วัดเพื่อเจ้าหน้าที่จะได้ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ตอบคำถาม ข้อพึงปฏิบัติต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวอย่างชัดเจน
4. ด้านงบประมาณ ควรมีการจัดการกำหนดช่องทางในการจัดทุนเพื่อดำเนินการจัดการโครงการและกิจกรรมในการท่องเที่ยว และสถานที่สำหรับการจัดจำหน่ายวัตถุมงคลที่ให้เข้าที่เป็นสัดส่วน

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ สังขกร. (2552) ผลกระทบจากการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกข้ามชาติที่มีต่อธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กของไทย. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา.(2548) การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ. ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- พระมหาสุริยา หอมวัน. (2554) บุคลิกภาพของเจ้าอาวาสที่พึงประสงค์: กรณีศึกษาพระภิกษุสามเณรวัดสระกำแพงใหญ่อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์กร, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร

